

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Херсонський державний аграрно-економічний університет
(м.Херсон-Кропивницький, Україна)

ВШТІІ Академія Прикладних Наук м. Познань
(Республіка Польща)

Інститут статистики та економетрики, Кільський університет
імені Христіана Альбрехта (Німеччина)
Університет Дюкейн, Пітсбург
(США)

Латвійський університет біологічних наук та технологій
(Латвія)

Львівський національний університет природокористування
(м.Львів, Україна)

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
(м.Тернопіль, Україна)

Університет Григорія Сковороди в Переяславі
(м.Переяслів, Україна)

Дніпровський аграрно-економічний університет
(м.Дніпро, Україна)

Вищий навчальний заклад «Національна академія управління»
(м.Київ, Україна)

Херсонська державна морська академія
(м. Херсон, Україна)

**ЗБІРНИК ТЕЗ
за матеріалами**

Міжнародної науково-практичної конференції

**«Сучасна освіта: філософські, соціально-економічні,
поведінкові аспекти»**

18 квітня 2024 року

Херсон – Кропивницький

УДК 37.01

Відповідальний за випуск: Варнавська І.В.

Друкується за рішенням Вченої ради Херсонського державного аграрно-економічного університету протокол №8 від 30 травня 2024 року

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність та об'єктивність наданої інформації

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта: філософські, соціально-економічні, поведінкові аспекти»: збірник матеріалів (18 квітня 2024, м. Херсон-Кропивницький, Україна) / за заг.ред. Варнавської І.В. Херсон-Кропивницький, ХДАЕУ, 2024. 286 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта: філософські, соціально-економічні, поведінкові аспекти» за основними напрямками: теоретико-методичні аспекти сучасної освіти; комунікативна компетентність фахівця як соціально-філософський дискурс; стратегічні вектори розвитку освітнього простору та системи освіти в умовах сьогодення; соціально-економічні та науково-технічні детермінанти педагогічної інноватики в умовах глобалізації та інтеграції освітніх процесів; психолого-педагогічні фактори в системі освітньої діяльності та освітнього менеджменту; психологічні аспекти конкурентноспроможності фахівця в умовах воєнного та повоєнного часу; сучасні тренди розвитку психолінгвістики.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти та всім зацікавленим особам. За виклад, зміст, достовірність і грамотність опублікованих матеріалів відповідають автори.

УДК 37.01

@ ХДАЕУ, 2024

КУБРАК О. В. ДО ПИТАННЯ ПОШУКУ КОМУНІКАТИВНИХ ПІДСТАВ ЯК ГАРАНТА СОЦІАЛЬНОЇ ТА ОСОБИСТІНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	71
ЛЄНЬ Т. В. МІЖОСОБИСТІСНА КОМУНІКАЦІЯ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	74
МАТУСЯК Г. І. ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ТА ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАТЕГОРІЇ ВДЯЧНОСТІ	77
МИНКІН М. В. МОТИВАЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФАХІВЦЯ СЬОГОДЕННЯ	80
ПЕЛИХ Н. Л. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ Є СКЛАДОВОЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНОГО ФАХІВЦЯ	83
ПЕРЦЕВА В. А. ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ МОВНОГО ЕТИКЕТУ ПРАВООХОРОНЦЯ В МЕЖАХ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО МОВЛЕННЯ»	86
РИМАР С. П. ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ ЗРОСТАЮЧОЇ РОЛІ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ В СУЧАСНИХ ПРОЦЕСАХ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	89
ЯКУБОВСЬКА М. С., ДАНЬШОВА В. О. ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЇ ЛЮДИНИ І СВІТУ: НА ПРИКЛАДІ ТВОРЧОСТІ ПИСЬМЕННИКА-ВОЇНА АРТУРА ДРОНЯ	92
<u>СТРАТЕГІЧНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ТА СИСТЕМИ ОСВІТИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ</u>	97
АБГАШ Т. І., РУДІК Н. М. ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	97
АВЕРЧЕВА Н. О. ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ	100
ЄСИПЕНКО А. О., ЧЕПОК Р. В. СУЧАСНІ ТЕХНІЧНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ	104
КОБУС О. С., БОНДАРЕНКО С. Ю. ВИВЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОДЕЛЕЙ «ПЕРЕВЕРНУТОГО КЛАСУ» У ВИКЛАДАННІ ФІЗИКИ ТА МАТЕМАТИКИ ЯК НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН	109
КОЛОМІЄЦЬ О. Б. ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	112
LEVKOVETS N. P. THE INFLUENCE OF STAKEHOLDERS ON QUALITY ENSURING HIGHER EDUCATION	115
ПАВЛЮК А. П. ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ У ПРОЦЕСІ ВІДНОВЛЕННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ	118
ПАЛЬЧУК О. І. ЦИФРОВА ГІГІЄНА: НОВІТНИЙ ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ВИКЛИК У ОСВІТНІЙ СФЕРІ	122
ПЕТЮХ А. В., КАЗИМИР Я. В. ОСВІТА І ВІЙНА: НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ В НОВИХ УМОВАХ	125
ПРАВОТОРОВА О. М. ПРОФЕСІЙНА МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ - ЮРИСТІВ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА РЕАЛІЇ	128
СЕДЛЯР М. О., СЕДЛЯР Д. О., КОХНО Л. М. РОЛЬ ОСВІТИ В ІНКЛЮЗИВНІЙ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ	131
ТЕРНАВСЬКА Т. А. КРИТЕРІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТИ У СТІЙКОСТІ ТА ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ	135
ФЕДЧИШИНА А. О., ТАДЕУШ О. М. НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА ДОРОСЛИХ У СПОЛУЧЕНОМУ КОРОЛІВСТВІ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ ТА ПІВНІЧНОЇ ІРЛАНДІЇ: МОЖЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ПЕРЕМІЩЕНИХ УКРАЇНЦІВ	137
ЧЕБОТАРЬОВ В. А., ТУМПАКОВ О. В. РОЗВИТОК МАРКЕТИНГОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	141

Матусяк Г. І. – к. філол. н., доцент,
Херсонський державний аграрно-економічний університет,
м. Херсон, Україна

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ ТА ВИХОВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАТЕГОРІЇ ВДЯЧНОСТІ

Польський католицький священник і поет Ян Твардовський має у своєму творчому доробку філософські поезії й есеї, присвячені таким основоположним категоріям етики, як любов та вдячність. Його книги «*Tylko miłość się liczy*» і «*Wdzięczność do końca*» містять роздуми автора про те, що є духовним опертям людини в світі, що допомагає їй досягти гармонії, рятує від розпачу та зневіри.

В українському перекладі вийшло кілька збірок поезій Я. Твардовського, зокрема «Вірші» (1993), «Ще одна молитва» (2009), «Інша молитва» (2015). Книга «*Wdzięczność do końca*», що становить об'єкт запропонованого дослідження, не була перекладена українською, проте містить окремі тексти, що входять до згаданих поетичних збірок. Я. Твардовський отримав філологічну освіту у Варшавському університеті, що позитивно позначилося на якості його філософського письма. Погоджуємося зі спостереженням О. Коцарева про те, що текстам автора «притаманна виразна медитативність, своєрідна атмосфера повільного зависання в повітрі» [1]. Попри виразне релігійне забарвлення творчості Я. Твардовського, його вірші й есеїстика мають універсальне філософське значення, оскільки автор тлумачить базові етичні категорії передусім як загальнолюдські цінності, які не залежать від конфесійної приналежності.

Родинне виховання часто оперує поняттям вдячності в аспекті культури мовлення й ввічливості: батьки навчають дитину відповідати словом «дякую» на певну послугу чи отримання подарунку. Акцент роблять передусім на тім, що треба промовляти, а не на тому, що треба відчувати. Як наслідок, слова «дякую» і «спасибі» перетворилися на обов'язкові формули гречності, які

втратили зв'язок із почуттями. У цьому контексті особливо важливого значення набуває окреслення вдячності саме як духовного переживання.

Я. Твардовський вважає вдячність найбільш релігійним почуттям, оскільки через людину воно спрямоване на Бога. Автор прослідковує етимологію слова «вдячність» й асоціює його походження з лексемою «wdzięk», що означає «краса», «чарівність». Я. Твардовський розглядає вдячність у взаємозв'язках з іншими етичними категоріями, такими, як покірність і гідність. На його думку, людина, яка вміє переживати вдячність, позбавлена гордості й, відповідно, наділена смиренністю, бо усвідомлює що всі її заслуги й успіхи, досягнення та здобутки – передусім дар від Бога. Зберігаючи почуття власної гідності, по-справжньому вдячна людина вбачає в усьому присутність вищої сили, яка сприяла тим чи іншим духовним чи матеріальним надбанням.

Я. Твардовський вважає, що, роблячи добрі справи, людина не повинна хвалити себе за шляхетність і чекати вдячності від інших. На його думку, не варто ображатися на тих, хто не відповідає вдячністю на нашу допомогу, оскільки ми самі часто забуваємо дякувати Господу за те, що отримуємо від нього. Філософ пов'язує вдячність з любов'ю, яка не фокусується на собі, а передусім зацікавлена в добробуті іншого. Його тлумачення справжньої вдячності полягає в тому, щоб уміти дякувати Богу не лише за щастя, яке випало на нашу долю, а й за всі випробування та труднощі, що трапилися на життєвому шляху.

Під вдячністю розуміють аспект людської психології, який містить в собі визнання та оцінку позитивних якостей, дій чи внесків себе або інших. Я. Твардовський пропонує авторське філософсько-поетичне визначення вдячності: «Wdzięczność jest hyba radosnym odkryciem, że w świecie pełnym nienawiści, zazdrości czasem pojawia się bezinteresowna miłość, zdolna bezinteresownie dawać» [2, с.19]. Автор назвав вдячність серцем любові, її окрасою і чаром.

Я. Твардовський вважав, що покора і вдячність є найбільшими чеснотами людини, причому друга є різновидом першої, адже спирається передусім на вміння бачити поза собою велич Бога. Філософ наводить приклад дитячої вдячності, яка є досконалою, а дорослі втрачають здатність повноцінно дякувати через упевненість у тому, що мають усе тільки завдяки собі. Я. Твардовський називає вдячність виходом за межі себе й уміння бачити того, хто дає. На його думку, відповідь на подяку «Нема за що!» є неправильною, бо заперечує присутність Бога: той, хто так відповідає, думає лише про себе.

Розмірковуючи про вдячність, Я. Твардовський наводить приклади з Біблії. Зокрема, згадує випадок очищення Ісусом Христом десятих прокажених, із яких лише один повернувся, щоб подякувати за зцілення. Цей епізод символізує нестачу вдячності у світі, оскільки багато людей приймає добро, яке отримує, за належне. Я. Твардовський намагається збагнути причини невдячності зцілених прокажених, припускаючи, що вони були наскільки засліплені радістю очищення, що поквапилися на зустріч із рідними. Утім автор наголошує, що Бог чекає вдячності людей, і його велич не заперечує такої потреби. Я. Твардовський закликає дякувати якнайчастіше навіть за прості речі.

Таким чином, вдячність треба розглядати не лише в контексті культури спілкування й мовленнєвого етикету, що передбачає використання відповідних формул ввічливості у відповідь на отримане. За Я. Твардовським, необхідно виховувати таку вдячність, яка була би глибоким емоційним переживанням, пов'язаним з усвідомленням цінності того, хто дарує/дає, – людини, через яку діє Бог. На його думку, вдячності треба вчитися від Ісуса, який дякував Господу за все, що отримував від нього.

Список використаних джерел:

1. Коцарев О. Рецензія на книгу Яна Твардовського «Ще одна молитва». URL : <https://krytyka.com/ua/reviews/shche-odna-molytva> (дата звернення : 04.04.2024).
2. Twardowski J. Wdzięczność do końca. Poznan : Swiety Wojciech, 2017. 143 s.